

ΟΜΙΛΙΑ
ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ
ΚΑΙ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΠΑ.ΣΟ.Κ.
ΚΩΣΤΑ ΣΗΜΙΤΗ

ΣΤΟ 11ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΤΗΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ

Παρίσι 8 - 10 Νοεμβρίου 1999

Υπάρχει ένα κλίμα απορίας και αμφιβολίας στο δημοκρατικό - σοσιαλιστικό χώρο. Το ερώτημα που απασχολεί πολλούς είναι: Τί διαφέρει η δημοκρατική - σοσιαλιστική από τη συντηρητική - φιλελεύθερη παράταξη; Οι μακροοικονομικές πολιτικές έχουν κοινά σημεία. Το κεντρικό εργαλείο πολιτικής είναι και για τα δύο στρατόπεδα η αγορά. Η σαφής εκείνη διαχωριστική γραμμή που χώριζε τους καπιταλιστές από τους σοσιαλιστές, δηλαδή η κρατική ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής, δεν έχει πια παρά μικρή αξία. Οι πολιτικές αναδιανομής εισοδήματος, όπως η φορολογική πολιτική, είναι δυσνόητες, δεν εμπνέουν και δεν είναι ιδιαίτερα εμφανείς στα αποτελέσματά τους. Σε όλες τις χώρες εφαρμόζονται «τρίτοι δρόμοι». Η διαφορά ανάμεσα στο «ευέλικτο και αποτελεσματικό κράτος» και το «ραχιακό κράτος του νεοφιλελευθερισμού» είναι για τους περισσότερους πολίτες ανύπαρκτη.

Ωστόσο, υφίσταται , ακόμη, μία πολύ θεμελιώδης διαφορά μεταξύ σοσιαλδημοκρατών / σοσιαλιστών αφενός και νεοφιλελευθέρων / συντηρητικών αφετέρου.

Οι τελευταίοι τάσσονται υπέρ του ανταγωνισμού χωρίς κανόνες, ο οποίος, τόσο σε εθνικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, δημιουργεί αυξανόμενες ανισότητες και κοινωνική αποδιοργάνωση.

Οι πρώτοι τάσσονται υπέρ του ανταγωνισμού με κανόνες, ο οποίος συνδυάζει την οικονομική παραγωγικότητα με την κοινωνική αλληλεγγύη. Είναι ακριβώς αυτή η διαφορά που δίνει τη δυνατότητα στους σοσιαλδημοκράτες/σοσιαλιστές να προχωρήσουν αποτελεσματικά σε μια δέσμη στόχων που αφορούν ευθέως όλους τους Ευρωπαίους πολίτες, στόχους, όπως η εμβάθυνση της Δημοκρατίας και η βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Για την προώθηση των αξιών της ελευθερίας , της ισότητας και της κοινωνικής αλληλεγγύης, πρέπει οι σοσιαλιστές , τώρα, να εστιάσουν την αντιπαράθεση με τους συντηρητικούς και σε άλλους τομείς, σε άλλα κεφάλαια, πέραν εκείνων της οικονομίας. Σε θέματα που αποβαίνουν

καθοριστικά για τους πολίτες και τις ελευθερίες τους. Θα αναφέρω ορισμένα παραδείγματα.

Συγκεκριμένα, μία πρώτη θεματική ενότητα μείζονος ενδιαφέροντος είναι εκείνη των θεσμών, της Δημοκρατίας και της πολιτικής, καθώς και των λειτουργιών της κοινωνίας, που προωθούν και διασφαλίζουν τη συμμετοχή και την ελευθερία του πολίτη.

Αποτελεί πασίδηλο γεγονός πως οι συμπεριφορές και οι αντιδράσεις ενός όλο και αυξανόμενου μέρους του πληθυσμού καθορίζονται όλο και περισσότερο από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

Η κοινή γνώμη, σε σημαντικό βαθμό, κατευθύνεται και χειραγωγείται. Ποια είναι η απάντησή μας σε αυτό το φαινόμενο ; Αβέβαιη και διστακτική. Η συγκέντρωση εξουσίας αυξάνει σταθερά και η Δημοκρατία κινδυνεύει να γίνει ένας διακοσμητικός μανδύας μιας αυταρχικής κοινωνίας, της οποίας οι πρωταγωνιστές δεν λογοδοτούν σε κανέναν.

Ένα άλλο πολυσυζητημένο θέμα είναι αυτό της κοινωνίας των πολιτών, της οποίας το κεντρικό στοιχείο είναι ο σύνδεσμος μεταξύ της ατομικής πρωτοβουλίας και της συλλογικής ευθύνης. Οι πολίτες, σήμερα, είναι όλο και περισσότερο ελεύθεροι, αλλά ταυτόχρονα όλο και περισσότερο ανεύθυνοι απέναντι στους συμπολίτες τους και, κυρίως, απέναντι στην κοινωνία ως σύνολο.

Η συμπεριφορά των πολιτών εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο το εκπαιδευτικό σύστημα και η κοινωνία υπό ευρεία έννοια αντιμετωπίζουν τον ατομισμό, την αλληλεγγύη και την κοινωνική προσφορά. Η ιδεολογία του ατομισμού συνεχίζει να κυριαρχεί και να υπαγορεύει ότι η κοινωνική ευθύνη είναι ένα περιττό βάρος, για όποιον στοχεύει σε κοινωνική και επαγγελματική επιτυχία.

Η ουμανιστική ιδεολογία του σοσιαλισμού παίζει δευτερεύοντα ρόλο στη διαμόρφωση της κοινωνίας μας.

Το εκπαιδευτικό σύστημα είναι ένα σημαντικό εργαλείο για την κατοχύρωση των ελευθεριών και την ανατροπή των υφισταμένων ισορροπιών. Μετά από δεκαετίες σοσιαλιστικής διακυβέρνησης κοινωνικοί φραγμοί εξακολουθούν να υπάρχουν . Είναι αποτέλεσμα του κατά πόσον είναι ανοικτή ή κλειστή η εκπαιδευτική διαδικασία σε όλα τα παιδιά αφενός και αφετέρου της ποιότητας των σχολείων και των εκπαιδευτικών. Είναι , επίσης, το άμεσο αποτέλεσμα του κατά πόσον εμείς θέλουμε να αντιπαραταχθούμε σε συντεχνιακές νοοτροπίες και συμπεριφορές, που τείνουν να προκαθορίσουν και να εγκλωβίσουν τη ζωή σε ένα δεδομένο πλαίσιο.

Ενας δεύτερος τομέας, τον οποίον θα πρέπει να προσέξουμε, είναι εκείνος της ποιότητας ζωής, της ποιότητας των δικαιωμάτων μας, το αν και σε ποιο βαθμό το ανθρώπινο αλλά και το φυσικό περιβάλλον, στο οποίο ζούμε, προωθεί τις αξίες μας και ειδικότερα την ανάπτυξη του ανθρώπου.

Πολλά τα παραδείγματα. Ορισμένα προκύπτουν από το γεγονός ότι η ανθρώπινη προσπάθεια, σε όλο και περισσότερους τομείς, υποτάσσεται στους νόμους της αγοράς, με αποτέλεσμα το κέρδος να καθίσταται ο αποφασιστικός παράγοντας στις ανθρώπινες σχέσεις και συμπεριφορές, πράγμα που στο παρελθόν δεν συνηθίζαμε να βλέπουμε. Η βία στην τηλεόραση εξασφαλίζει μεγαλύτερη ακροαματικότητα. Τα παιδικά παιχνίδια, σύμβολα βίας, πωλούνται πολύ καλύτερα. Αποτέλεσμα, τα παιδιά μας όχι μόνο να εθίζονται στη βία, αλλά και να την επιζητούν στον πραγματικό κόσμο. Τέτοια φαινόμενα μας προκαλούν αμηχανία.

Όπως διστακτικοί στεκόμαστε στα φαινόμενα που αφορούν την προστασία του καταναλωτή, την προστασία της υγείας μας. Το εάν οι τρελές αγελάδες αποτελούν κίνδυνο, το εάν μπορούν στις κτηνοτροφές να χρησιμοποιούνται βιομηχανικά λάδια ή διάφορα απόβλητα είναι ερωτήματα που συζητήθηκαν με πρίσμα τα οφέλη ή τη ζημιά των επιχειρήσεων και των οικονομιών. Οι πολίτες μας αισθάνονται απροστάτευτοι γιατί η φωνή της λογικής, που απαιτεί απόλυτη προστασία χωρίς κανένα συμβιβασμό , ελάχιστα ακούγεται στα γραφεία όλων των υπευθύνων.

Αντλησα αυτά τα παραδείγματα από τη καθημερινή ζωή μας. Υπάρχουν άλλα που αφορούν κεντρικές παραμέτρους του κόσμου, στον οποίο ζούμε. Η πολιτιστική μας ταυτότητα, η πολιτιστική συμπεριφορά, η εικόνα και η αντίληψη που έχουμε για τον κόσμο μέσα από τον πολιτισμό ομογενοποιείται, περιορίζεται και ταυτίζεται σε όλο και περισσότερες χώρες. Η παγκοσμιοποίηση, ενώ ανοίγει νέους ορίζοντες σε πολλούς, ταυτόχρονα καταστρέφει ή ωθεί προς τη λήθη πολιτιστικά στοιχεία, που εκφράζουν την ευαισθησία άλλων. Όμως, για μας τους σοσιαλιστές, η ανάδειξη των ιδιαιτεροτήτων του ανθρώπου ήταν και παραμένει ένα στοιχείο ελευθερίας.

Θα αναφέρω τέλος ένα τομέα, από τον οποίο προέκυψαν πολλά κοινωνικά προβλήματα άλυτα μέχρι σήμερα: Την Πολεοδομία. Οι πόλεις δορυφόροι, οι λεγόμενες λαϊκές πολυκατοικίες, τα εγκαταλελειμμένα στους πιο φτωχούς κέντρα των πόλεων είναι δείγματα μιας αντίληψης οικονομικής αποτελεσματικότητας που παρέβλεψε τελείως το ότι χτίζουμε για ανθρώπους και άρα αυτό που χτίζουμε πρέπει να

βελτιώνει τις δυνατότητες και τις ευκαιρίες τους στην κοινωνία. Πόλεις γκέτο με σχολεία γκέτο εισάγουν από την πίσω πόρτα την ταξική διάκριση, την οποία οι οικονομικές πολιτικές μας ισχυρίζονται ότι την καταργούν.

Θα αναφέρω τις διεθνείς σχέσεις και τα ανθρώπινα ως τελευταίο τομέα μιας ισχυρότερης παρέμβασης των σοσιαλιστικών κομμάτων και κυβερνήσεων. Η σιωπηρή αποδοχή της ανικανότητάς μας να προωθήσουμε τις αξίες μας στους δαιδάλους των οικονομικών και εθνικών σκοπιμοτήτων δεν σημαίνει ότι πρέπει να εγκαταλείψουμε την προσπάθεια, την οποία μπορούμε να οργανώσουμε και να προωθήσουμε σε άλλα επίπεδα.

Εάν σε υπερεθνικούς οργανισμούς, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, οι εμπορικές, αλλά και οι μη εμπορικές σχέσεις, και ιδιαίτερα οι πωλήσεις όπλων απαιτούν την τήρηση των διεθνών συνθηκών, το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την εφαρμογή των διαδικασιών που εγγυώνται την ειρήνη, όπως η προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, εάν λοιπόν

κατοχυρώσουμε όλα αυτά στην πράξη, τότε θα έχουμε επιτελέσει σημαντικά βήματα.

Συμπέρασμα: Στο ερώτημα κατά πόσον ο δημοκρατικός σοσιαλισμός μπορεί να γίνει πραγματικότητα στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, η απάντηση είναι απλή : Ο σοσιαλισμός είναι μια αέναη διαδικασία. Εμπεριέχει τη βελτίωση της καθημερινής ζωής και ταυτόχρονα προσπαθεί να αντιμετωπίζει, όσο το δυνατόν καλύτερα, παλαιά και σύγχρονα προβλήματα. Αλλά για να βελτιώσει τη ζωή των πολιτών σήμερα, χρειάζεται να διευρύνει συνεχώς το πεδίο δράσης του. Όπως επεκτείνεται η οργάνωση της αγοράς έτσι και η σοσιαλιστική απάντηση πρέπει να αφορά όλους τους τομείς της ζωής. Είναι ο μόνος τρόπος η ουτοπία μας, το όραμά μας να γίνει πραγματικότητα, ένας τρόπος ζωής.